

Granskning av missbruksvård

Rapport
Ragunda kommun

KPMG AB

2022-12-05

Antal sidor 13

Ragunda kommun
Granskning av missbruksvård

2022-12-05

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	5
2.3	Metod	5
3	Resultat av granskningen	6
3.1	Övergripande kostnadsjämförelse med andra kommuner	6
3.2	Styrning	7
3.3	Insatser	9
3.4	Samverkan	10
3.5	Uppföljning	11
4	Slutsats och rekommendationer	13

1 Sammanfattning

KPMG har av Ragunda kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens arbete med missbruksvård. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2022.

Syftet med granskningen är att bedöma om det finns ändamålsenliga arbets- och samverkansformer för att tillgodose behoven hos personer med missbruks- och beroendeproblematik.

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att det i huvudsak finns ändamålsenliga arbets- och samverkansformer för att tillgodose behoven hos personer med missbruks- och beroendeproblematik.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Överväga ta fram en riktlinje avseende handläggning av ärenden inom missbruks- och beroendområdet för vuxna, se avsnitt 3.2.
- Se över handläggning och insatser utifrån dess följsamhet till nationella riktlinjer, se avsnitt 3.2 och 3.3
- Säkerställa att uppföljningsresultat används för fortsatt utveckling, se avsnitt 3.5.
- Säkerställa relevant rapportering till politisk nivå, se avsnitt 3.5.

2 Bakgrund

Enligt socialtjänstlagen ska socialtjänsten utforma och genomföra sina insatser tillsammans och i samförstånd med den enskilde. Vidare även aktivt sörja för att den enskilde missbrukaren får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. Det framgår också att kommunen tillsammans med regionen ska upprätta en individuell plan om behov finns, samt att kommunen ska ingå en överenskommelse med regionen om ett samarbete i fråga om personer med missbruksproblematik.

Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende gäller medicinska och sociala insatser som ges inom kommunernas socialtjänst och regionens beroendevård. De ger rekommendationer om åtgärder inom vården, målgrupp samt dokumenterad effekt. Här framhålls även användning av bedömningsinstrument för att avgöra val av insats, behandlingsplanering och uppföljning samt att behandling för personer med både missbruk och annan sjuklighet, främst psykiatrisk, bör samordnas. De konstaterar stora brister på utvärdering av behandlingar.

Revisorerna bedömer att det finns en risk att uppdraget inte styrs eller organiseras i den omfattning som är nödvändig för att säkerställa att individer med missbruksproblematik får det stöd och hjälp de är berättigade till.

Med anledning av ovanstående drar kommunens revisorer slutsatsen i sin riskanalys, att kommunens arbete kring missbruksproblematik behöver granskas.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Granskningen syftar till att bedöma om det finns ändamålsenliga arbets- och samverkansformer för att tillgodose behoven hos personer med missbruks- och beroendeproblematik.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Är processflödet för arbetet med individer med missbruksproblem tydliggjord? Finns och efterlevs relevanta riktlinjer och rutiner? Finns en effektiv egenkontroll/kontrollaktiviteter implementerad?

2022-12-05

- Finns en fungerande samverkan och samordning mellan berörda kommunala verksamheter kring målgruppen?
- Väljs och erbjuds insatser utifrån den enskildes behov? Vad gäller för arbetet med ungdomar och missbruk?
- Vilket stöd och åtgärder finns eller samordnas för att stödja anhöriga och nätverk i samband med insatser till den enskilde?
- Finns fungerande alternativ till placering respektive stöd i samband med hemgång och utslussning samt eftervård?
- Finns fungerande former för uppföljning och utvärdering? Används resultaten för styrning och förbättring av verksamhetens processer och rutiner?
- Finns en fungerande samverkan med andra aktörer, t ex regionen och frivilligorganisationer?

Granskningen omfattar kommunstyrelsen och omfattar individ- och familjeomsorgen.

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller

- Kommunallagen 6 kap § 6
- Socialtjänstlagen (2001:453)
- Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende (2019)
- Tillämpbara interna regelverk och policys.

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av protokoll, processer, rutiner, årsmatriser, mallar och överenskommelser.
- Intervjuer har genomförts med IFO-chef, biträdande IFO-chef, socialsekreterare och behandlare.

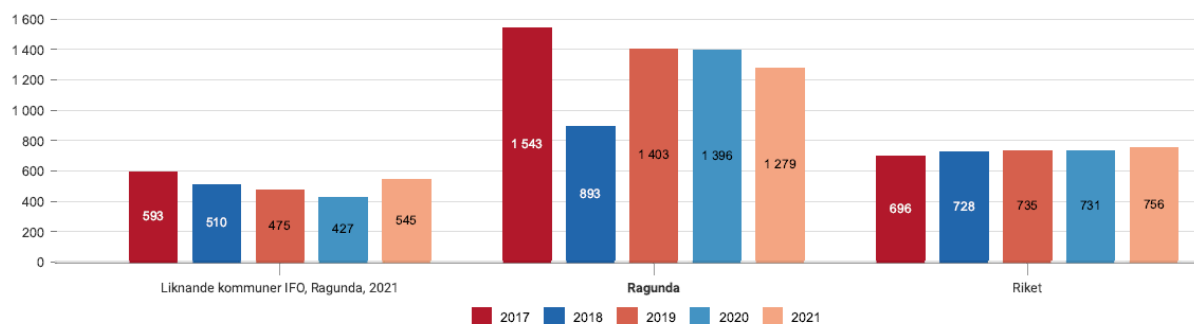
Rapporten har tillsänts IFO-chef för faktakontroll.

3 Resultat av granskningen

3.1 Övergripande kostnadsjämförelse med andra kommuner

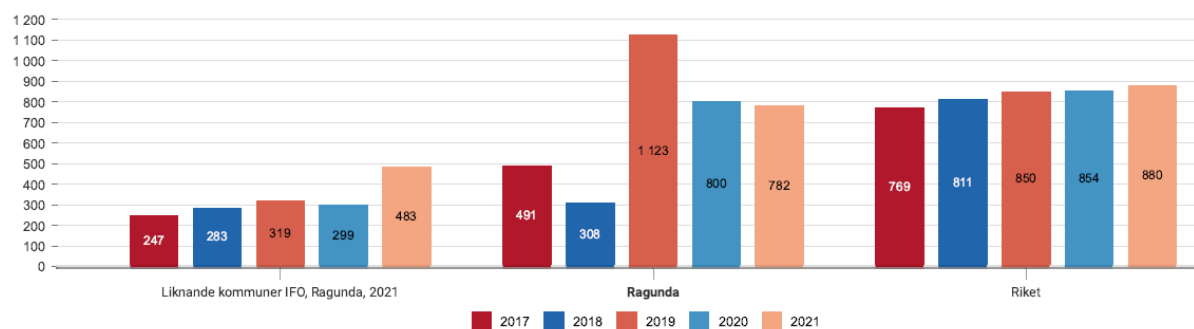
Uppgifter ur Kolada visar att nettokostnaderna per invånare för missbruksvården i Ragunda kommun har minskat år 2021 jämfört med år 2017, även om en ökning skedde 2020. Kostnaden är högre jämfört med såväl riket som liknande kommuner (Dals-Ed, Eda, Laxå, Nordanstig, Storfors, Valdemarsvik, Överkalix).

Nettokostnad missbruksvård totalt för vuxna, kr/inv

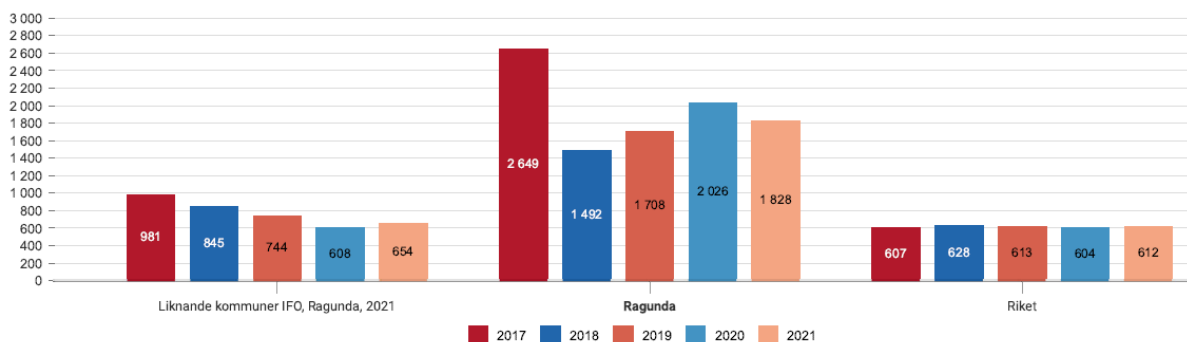
Sett till kostnader för öppna insatser är den högre år 2021 jämfört med 2017, efter att ha minskat sedan år 2019. Kostnaden är högre jämfört med liknande kommuner, men lägre jämfört med riket.

Kostnad öppna insatser vuxna missbrukare, kr/inv 21-64 år

Kostnad för heldygnsvård har minskat något senaste året, efter att ha ökat under föregående år. Kostnaden är högre jämfört med såväl liknande kommuner som riket.

Kostnad heldygnsvård vuxna med missbruksproblem kr/inv 21-64 år

Sammantaget indikerar jämförelsen att kostnaderna för missbruksvård i Ragunda kommun är högre jämfört med liknande kommuner och riket.

Vid intervjuer framförs att kostnaderna kan påverkas relativt kraftigt utifrån att befolkningsmängden är relativt liten att slå ut kostnaderna på. Antal pågående ärenden avseende vuxna med insats relaterade till missbruk är normalt ca 20 stycken. Även enskilda ärenden kan innebära höga kostnader som påverkar totala kostnader märkbart, som exempelvis LVM-placeringar. Samtidigt uppges att verksamheten bedrivs inom givna budgetramar.

I samband med faktakontroll framkommer att kostnaderna även inkluderar annan verksamhet än missbruksvård, som exempelvis kostnader som kan hänföras till insatser kopplade till våld i nära relationer. Åtgärder kommer enligt erhållna uppgifter att vidtas skyndsamt för att säkerställa en rättvisande rapportering för år 2022 och framåt.

3.2 Styrning

Arbetet med missbruksvård är organiserad inom enheten individ- och familjeomsorg (IFO), vid stöd- och omsorgsförvaltningen. Samtliga medarbetare inom IFO sitter i gemensamma lokaler.

2022-12-05

Processflöden har tydliggjorts i en processkarta som visar övergripande processteg. Därutöver har vi tagit del av ett antal rutiner, exempelvis avseende intern samordning inom IFO, samverkanscirkel, insatser och social bostad. Av rutinerna framgår bland annat vem som ansvarar för olika aktiviteter i processtegen, och i viss mån krav på innehåll i vissa aktiviteter.

Ett ärende kan uppkomma genom ansökan, anmälan eller på annat sätt, t ex genom en begäran från en annan myndighet om ett yttrande. Vid intervjuer framkommer att stöd utan biståndsbeslut kan ges till enskild i begränsad omfattning, normalt upp till fem stödsamtal. Stöd utan bistånd ges även till anhöriga. Kontakt tas direkt med IFO:s mottagning via telefon eller besök.

I de fall utredningen leder fram till beslut om insats, ska insatsen vara tidsbegränsad. Någon närmare beskrivning av bedömningsgrunder eller för val av insats finns inte. Vidare ska vårdplan upprättas i alla ärenden, som bl a ska beskriva vad som ska uppnås med insatsen, dess omfattning och hur uppföljning sker. Vidare ska vårdplanen skrivas tillsammans med klienten.

Under hösten har ett arbete med att implementera en genomförandemodul i verksamhetssystemet påbörjats, vilket innebär en ökad tydlighet i dokumentation med exempelvis separata journaler för myndighet och verkställighet av insats.

Enligt intervjuade sker normalt överlämning av ärendet till behandlare omgående. Varje vecka sker också en ärendegenomgång, under ledning av biträdande IFO-chef. Det är ett viktigt moment för kvalitetssäkring och för att vid behov säkerställa intern samordning. Egenkontroll utförs systematiskt avseende dokumentation, och dokumenteras enligt upprättad mall två gånger per år. Vidare görs loggkontroll fyra gånger per år av IFO-chef.

Vidare lyfts vid intervjuer den gemensamma grundsyn som hela IFO arbetar utifrån, som bygger på systemteori och där samtliga medarbetare genomgått en omfattande utbildning.

3.2.1 Bedömning

Vi konstaterar att det finns ett tydliggjort processflöde, med tillhörande rutiner. Vi bedömer att de är väl förankrade och i allt väsentligt efterlevs. Vi anser dock att det finns skäl att överväga att ta fram en riktlinje avseende handläggning av ärenden inom missbruks- och beroendområdet för vuxna. Dessa bör då även säkerställa följsamhet till de nationella riktlinjerna.

Vi bedömer att det finns upparbetade och ändamålsenliga kontrollaktiviteter som genomförs i det löpande arbetet, t ex ärendegenomgångar och egenkontroller av dokumentation.

3.3 Insatser

Kommunens egen öppenvård har tillgång och kompetens kring olika behandlingsmetoder och annat stöd som erbjuds som insatser.

- ❖ MI – motiverande samtal
- ❖ Samtalsbehandling med utgångspunkt i CRA (Community Reinforcement Approach)
- ❖ Kontaktperson

Vid intervjuer uppges att det läggs mycket fokus på relationsbyggande med den enskilde, som ett sätt att bygga såväl motivation som förtroende. Samtidigt utgör systemteori en grund, vilket bland annat innebär att ha en helhetssyn och ta tillvara och utveckla styrkor och förmågor hos den enskilde.

Vidare lyfts även nätverksmöten upp som en metod som används regelbundet, vilket ytterst syftar till att ge ytterligare resurser och stöd för den enskilde. Vid nätverksmöten deltar ofta personer som är viktiga för den enskilde. En "extern" nätverksledare håller i dessa, dvs inte socialsekreteraren eller behandlaren även om de ofta deltar på nätverksträffar.

2022-12-05

Kontaktperson har hittills inte erbjudits som insats, men ses som en möjlighet att utveckla vidare framöver då intresse funnits i enskilda ärenden gällande vuxna. Det förekommer dock gällande barn och unga. I övrigt skiljer sig inte arbetssätt och insatser nämnvärt mellan unga och vuxna. Vidare kan noteras att det pågår en utredning i länet om förutsättningar för ett länsgemensamt Mini-Maria, dvs en särskild mottagning för unga och unga vuxna.

Anhörigstöd ges som service men kan även vara en biståndsbedömd insats.

Det finns inga behandlingshem i kommunen. Vid behov köps platser på externa behandlingshem, där kommunen använder ramavtal från ADDA (SKL). Vid hemkomst kan insats i form av öppenvård erbjudas, men även uppsökande verksamhet genomförs.

Kommunen arbetar också med insatsen Social bostad, i samarbete med Ragunda Bostad. Vid intervjuer uppges att samarbetet fungerar bra och att det inte finns några hemlösa i kommunen. Ett generellt mål när social bostad erbjuds är att den enskilde ska kunna ta över med ett eget hyreskontrakt, vilket om det är lyckosamt kan ske efter cirka 2-3 år.

3.3.1 Bedömning

Vi konstaterar att det erbjuds insatser för enskilda och även anhöriga. Vi anser att det finns en god ambition och förhållningssätt i genomförandet, som grundar sig på att skapa motivation och förtroende hos den enskilde. Genom att erbjuda social bostad och stöd vid hemgång, finns goda möjligheter till alternativ till placeringar, eller i vart fall att externa placeringar förkortas.

Vi bedömer dock att det finns skäl att se över de insatser som erbjuds utifrån dess följsamhet till nationella riktlinjer.

3.4 Samverkan

Samverkanscirkeln är ett femårigt projekt som handlar om att stödja individer 16-64 år med nedsatt funktions- och arbetsförmåga som har kontakt med flera olika

samhällsaktörer. I projektet ingår Ragunda kommuns socialtjänst (IFO) och Arbetsmarknads- och integrationsenhet (AMI) tillsammans med primärvården vid Region Jämtland-Härjedalen, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Träffar genomförs varje månad där klienter som behöver hjälp av flera aktörer lyfts. Enligt intervjuade har samverkan utvecklats under senare år och fungerar i huvudsak bra.

Kommuner och regioner har en lagstadgad skyldighet att ingå samarbete ifråga om personer som missbrukar alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel, dopningsmedel eller spel om pengar.

I Jämtland regleras samarbetet genom en länsövergripande överenskommelse avseende riskbruk/missbruk/beroende mellan regionen och kommunerna i länet¹. Enligt intervjuade finns ett bra samarbete lokalt med vårdcentralen. Dock upplevs att det finns brister gällande specialistvården, som delvis kan förklaras av resursbrist men även kunskapsbrister avseende socialtjänsten inom berörda verksamheter. Samtidigt nämns att också att det ofta finns upparbetade kontaktvägar som bidrar till att underlätta samarbete i enskilda ärenden.

Kontakter med polis uppges fungera tillfredsställande.

Frivilligorganisationer finns inte etablerade i kommunen.

3.4.1 Bedömning

Vi bedömer att samverkan i huvudsak fungerar tillfredsställande. Vi konstaterar dock att det finns en viss problematik rörande samverkan med främst specialistvård inom regionen.

3.5 Uppföljning

Ragunda kommun deltog i brukarundersökning avseende missbruks- och beroendevård år 2021. Resultaten visar överlag på höga betyg, exempelvis svarar 100 procent att situationen förbättrats sedan de fick kontakt med socialtjänsten (riket

¹ Länsöverenskommelse 2021-2023, 26 februari 2021.

85 procent). Vidare anger 100 procent att de är nöjda med det stöd de får från socialtjänsten (riket 90 procent). Enligt erhållna uppgifter ska kommunen delta i kommande års brukarundersökning.

IFO använder ORS/SRS² för löpande uppföljning i ärenden. Det upplevs ge ett bra stöd i det löpande klientarbetet, och har använts i cirka två år.

Enligt intervjuade är tanken att använda materialet även som underlag för verksamhetsutveckling, och efter att ha påbörjat kategorisering kommer statistik att kunna tas ut för detta syfte.

Inom IFO har en årsmatris för verksamhetsuppföljningsaktiviteter tagits fram. Den omfattar t ex framtagande av statistik inom olika områden, budget, egenkontroll och kompetensförsörjningsplan.

I det sociala utskottet har verksamhetsinformation avseende IFO getts i maj och oktober³. Enligt protokollet omfattande informationen budget, placeringar, ekonomiskt bistånd och arbetsbelastning.

3.5.1 Bedömning

Vi ser positivt på att brukarundersökningar inom området genomförs. Vi ser också positivt på systematisk användning av uppföljningsinstrument, och att det avses användas även som underlag för verksamhetsutveckling.

Vi noterar att arbetet med olika uppföljningsaktiviteter systematiserats. Vi anser dock att rapporteringen avseende missbruksvården till den politiska nivån kan utvecklas, t ex avseende volymer och effekter av givna insatser.

² Skolorna Outcome Ratio Scale (ORS) och Session Rating Scale (SRS) mäter en klient/patients mående och upplevelse av behandling och är exempel på uppföljningsinstrument som möjliggör systematiskt uppföljning och utvärdering.

³ SU § 40, § 52.

4 Slutsats och rekommendationer

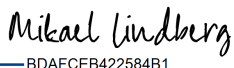
Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att det i huvudsak finns ändamålsenliga arbets- och samverkansformer för att tillgodose behoven hos personer med missbruks- och beroendeproblematik.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Överväga att ta fram en riktlinje avseende handläggning av ärenden inom missbruks- och beroendområdet för vuxna, se avsnitt 3.2.
- Se över handläggning och insatser utifrån dess följsamhet till nationella riktlinjer, se avsnitt 3.2 och 3.3
- Säkerställa att uppföljningsresultat används för fortsatt utveckling, se avsnitt 3.5.
- Säkerställa relevant rapportering till politisk nivå, se avsnitt 3.5.

Datum som ovan

KPMG AB

DocuSigned by:

BDAFCEB422584B1...
Mikael Lindberg
Certifierad kommunal revisor

DocuSigned by:

089E0E6FD5A64A8...
Kristoffer Bodin
Kundansvarig

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.